

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis
Nider de ordine predicatorum**

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Duodecimu[m] de dotibus ai[...]e s[...]c[...]s visione dilectione [e]t
comp[...]hensione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Et h^{ab}ere. xii. Quare via implo^r pro
sperat. b*n* est oib^z q^{uod} opant iniqtatē rē.
S^{ed} pcedit. Iust^z qdē es dñe si dispu-
tem tecū rē. Hic erunt tot gaudia. q^{uod}
de cognitis. vt i pcedēt mēbro dicitur
est notabilita bii p̄siderat dona eis hic
in via collata. Hic etiā maxia gaudia
habit q^{uod} euaserunt oēs vermes p̄sciente.
Dqs habit damnati in inferno. **Q**uitū
intrinsecū gaudiū p̄sistit in oīm opati-
onū ad devolutatē pformatōe. Sicur-
em̄ damnati perpetue peccante. ita isti
perpetue deu^r honorat. Et sicut dāna-
ti p̄ quolibet suo malo actu eēntialez
penā habit. i. inseparabilē deordinationē.
Fm illō Aug. II. prof. Jussisti dñe et ita
factū est. vt pena sit sibi oīs anim^r
ordinatus. Ita saluator in quolibet suo
actu quod dā inseparabilez cōtinuū promī
habit cōplacentia de bonis actibus quod
deū in eisvidēt opari rē.

Capitulum. xii.
Gaudia supiora aie beate in pa-
tria nūcylitimo sunt declarāda
que p̄sistit in dotib^z aie tribus
Obi primo notaduz quod sit dos. de hoc
dictuz ē supra. vii. ca. Scđo nōi Tho.
in. iii. dis. xlIx. proprie inquit dotes aie
sunt immediata principia illius opati-
onis in qua beautudo cōsistit. quod quā aia
xpo coiungit. Et sunt tres dotes tan-
quod tria superma dona animā sūme ordi-
natiāt disponētia ad beautudinē. Prima
est vīsio. i. habitus luminis glie sen sa-
plentie. Scđa est dilectio. i. cōsumata
z pfecta charitas preie. Tertia ē cōpre-
hensio. i. tentio dei infiniti boni qui se
tradit suavitate ipius aie eēntie intel-
lectu volūtati z memorie. Et hoc do-
num tertiu est deus ipse quod maius itel-
ligi neqr. Ex his trib^z supermis donis
permanētibus anima elicit tres perfe-
ctissimas operationes. Ex primo vīsi-
onem dei claram. Ex secundo dilectio-
inem dei summa. Et ex tertio. certitu-

dinem de non amissibilitate supremā
Que tria sequitur inexplicabilis aie
delectatio. frutu^r z letificatio. Unde
sicut ad dulciter z delectabiliter vidē-
dum aliqd. puta rosam. tria principal-
ter requiruntur. Primo vt oculus sit
transparens z mūdus prohumidū gla-
ciale. Secundo vt lumē corporale ad-
uenient oculo z medio. quod facit mediū
transparens in actu. vt possit moueri a
colore. Et tertio similitudo quedā de-
cisa a rosa. que similitudo rosam in o-
culo representet. quia rosa non ē in o-
culo. sed eius similitudo in specie co-
loris. Sic etiā ad videndū deū beatissi-
ce. primo requiriſ aliquid lumē in ipso
oculo anime. quod est intellectus. ita vt
fiat potēs ad deum intelligendū. non
quod habit quo potētior fiat. sic poten-
tia quod habitū fit fortior. hab illud Mat.
.v. Beati mundo corde. Secundo ha-
bitus charitatis prefecus affectū mul-
cens vt delectabilissime videat. Ter-
tio deus ipse loco similitudinis in cor-
poralibus sic se vīuet memorie. vt sit
principiū quod deū vidēt. z nōn sit se pro si-
militudinē. Sed quod cur sint tres
dotes aie. Run. hab Tho. z alios triplici
de ca. Priorit sic latet tota imago aie
quod p̄sistit in intellectu volūtate z memoriā
velut in aie trib^z supermis potētūs. Non
sapia seu lumē glie proficit sūme intelle-
ctu. charitas prosumata affectū. z probē-
sio dei appropriate mēritaz. Scđo ve-
sūme remunerēt tres nobilissimē
tes vie. fides. charitas z spes. Non fides
meret lumē glie. spes tentiōne. z cha-
ritas sumā dilectionē. Fides tñ spes
nō manebit eēntialiter in partia. hab
dei succedit lumē glie. z spei tētio. che-
ratas pro manebit. hab pfectet ibi. fm illō
apl. i. L oī. xiiij. Non manet fides spes
z charitas. maior aut hox ē charitas.
Tertio vt trib^z psonis diuinis optime
coformemur. Nam per lumē glie seu

Preceptum X

habitu sapientie conformabimur: filio q.
est est sapiencia, p charitate spissam
qui est charitas, et p ratione p quam omnia
possimus pris poteris. **E**t itaq; pri-
ma nos anie lumine glorie qd quidam
dicunt esse ipsam granum consummatam
alij habitu sapientie. **C**ertum in est q; est
quidam habet et decoratio. vt determinia
uit ecclesia, extra de heretiq;. in cle, ad
nostru, rbi dicit sic, q; aia rationalis pot
esse beata per naturam. q; p no indigea-
mus lumine glorie eleuare ad deum vi-
den du et beate fruendu, error. **L**uius
rati assignat sciens Tho, pma pte, q.
.xii. dices, q; oem qd eleua ad aliqd qd
excedit sua naturam oponet q dispona-
tur aliqua dispositione ad talē formā
Cum igit virtus naturalis intellectus
creati no sufficiat ad dei essentiam vidē-
du. sicut illud Ro. vi. Gra dei vista eter-
na, oportet q ex diuinā grā supaccre-
scat ei virtus intelligēti, et hoc augmen-
tu virtutis intellectus vocam⁹ lumine
glorie. **E**t est illud de q dī Apoc. xxii.
q claritas dei illuminabit eā, s. societate
biōz dei videntiū. **E**t ip̄s. In lumine
tuo videbit⁹ lumine. **E**t sicut lumen
efficitur deiformes, id est, deo similes.
sicut illud, j. Job. iij. **C**um apparuerit
similes ei erim⁹. **D**uius etiā luminis
et doni magnitudo facit q̄ q̄s in pia
plura in deo videt q̄ alii. et q plus di-
ligit gaudet. **V**nde supra dicit Tho,
Pudentiū deū unus alto pfectus vi-
det, et hoc erit p hoc q intellectus unius
habebit maiorem virtutem videntiū deū.
Facultas autē vidēdi deū no cōpetit
intellectus p naturam, sed p lumine glorie
qd intellectus in quadam deiformitatē
cōstituit. **O**nde intellectus plus par-
ticipans de lumine glorie, pfectus deū
videbit, plus autē participat de lumine
glorie q plus hz de charitate quā hic
meruit, et ad patrā attulit, q̄ vbi ē ma-
ior charitas, ē mai⁹ desideriū. **E**t desi-
derium quodāmodo facit desideratē
apud et patulū ad susceptionē deside-
rati, vnde q plus habebit et charitate
pfectus eum videbit et beatior erit.

Sed quereres. **V**idebit ne minimus
beatus oē species et genera rerū ro-
nes earū. **H**ū. idem q̄ sic, q̄ naturale
desiderium rōnalis creature est ad sc̄l
Idū dia q̄ p̄linēt ad pfectiōē intelle-
ctus creati, et hec sūt sp̄es generā re-
rum et rōnes earū q̄ videbit in deo q̄
libet videntis essentiā diuinā. **C**ogno-
scere autē singulāris et cogitat⁹ et
facta eo p̄. no est de pfectiōē intellectus
creati, nec ad hoc naturale desideriū
tendit, in ut supra habitu est in auto-
tate Anselm. talia etiā cogit⁹. **M**ū v̄l-
debit vniuersitatis cogitatione, et alterius
put ipse vult, dicēte. **G**reg. **M**utus
iusq; mente ab alterius oculis corpū
pulentia nequaq; abscondet, dato etiā
vt dicit Tho, q̄ tunc solus deus vide-
retur, q̄ est fons p̄cipiū totū eccl̄e et ve-
ritatis, ita repleret desideriū naturale
sciendi q̄ nihil aliud querere, et brūs eēt.
Vnde dicit btū Augu. v. p̄f. **I**n se-
cūlō q̄ sicut dia p̄ creaturas, te autē
nescit, btū autē q̄, ut etiā si ista ne-
sciat. Qui vo te et ista nouit, no ppter
ista beato. **H**ec p̄ te solus beatus, hec
ille. **S**ed quereres. **V**idebit nevnu⁹
in essentiā diuinā plura q̄ alius oē his
q̄ deus sacer pōt. **H**ū. ibidē. **D**omū q̄
deus facit vel facere pōt, tanto alliq; in
tellectus plura cognoscit, quanto pfectus
deū videt. **I**n patria ḡ videbit⁹
deū in se, et deū in nobis, et nos in deo
et deū in creaturis, et creaturas in deo
Cognoscere autē deū in sua essentia ē vi-
sio meridiana. **C**ognoscere vo crea-
turis in verbo, id est, in diuina cōmūia, est
vissio matutina. **S**ed cognoscere crea-
turis in se, hoc ē, in proprio genere, ē co-
gnitio vespertina. **I**n via autē qui-
tuplex medium est inter nos et deum.

Primum peccati. Esa. lxx. Peccata via
diviserunt inter vos et deum. Hec impe-
diunt ne deus videat et cognoscat de-
lectabiliter, et est medium impiorum.
Secundum medium sunt creature. Ror. p.
Invisibilitas dei a creatura mundi per ea
quod facta sunt intellectu conspicuntur. Sem-
per ita quod virtus eius ac divinitas
est medium phorum. Tertium figure. illud
medium fuit patriarcharum et prophetarum. Vn. i. Cor. x. Dia in figura contin-
gebant illis. Quartus scripture. de qua
ps. Declaratio simonii tuorum illuminat
et intellectu dat parvulis. et hoc est me-
dium theologorum. Quintus est fidelis. Vn.
ad po. ii. Esto fidelis usque ad mortem.
et dabo tibi corona vite. et illud est medium
fidelium. et in speculo. et in enigmate
et similitudine. et in patria sine omni me-
dio specie et similitudine dens cognosce-
tur se ipso. quod in eius tortu anie supple-
bit vice similitudinis. et erit quod metu vide-
mus et quod videmus. ut sicut deus sto-
ti anie. sicut tam lux oculo. mel sauo.
et vnum panis unum corpus. Vn. i. Cor. viii.
Videmus nunc per aquam et cunctum et in enigma-
to. tunc autem faciemus in facie. Secunda
dos est dilectio. caritas habet pri-
mum in summa sui punctione persistes ma-
ior et minor. sed quod in via quod meruit.
Hec caritas sola est. de qua. i. Cor.
.xij. dicitur. Et caritas nostra excedit. Hec
caritas amplectitur in finibus bonorum si-
ne medio impeditibilitate. quod in via per media
et in securitate dei dilexit. De qua caritate
Basel. li. psolo. ca. xxiiij. sic dicitur. Exci-
ta nunc anima mea et erige totum intellectum
tuum et cogita quantum potes. quod et quan-
tum sit illud bonus. Si enim singula bona
delectabili sunt. cogita merte quod dele-
ctabili sit illud bonum quod primum locum
dilectionis omnium bonorum. et non qualem in rebus
creatis sumus expiri. sed ratio differenter quan-
to differre creator a creatura. Si enim bo-
na est vita creaturae et bona est vita creaturae.

Et. c. xv. Quis hoc bono fratre quod illi
erit. et quod illi non erit. certe quicquid voler-
erit. et quicquid nolit non erit. Ibi quippe
erant bona corporis et anime. quia nec oculi
vidit. nec auris audiuit. nec in cor
hominis ascenderunt. Cur ergo multa
vagari hominum querendo bona anime
et corporis tui. Alma vnu bonu in quo
sunt omnia bona sufficit. Si delectat
pulchritudo. fulgebit iusti sic sol. Si
velocitas aut fortitudo aut libertas cor
poris cui nihil obstatere possit. erunt
similes angelis dei. qui seminat corpora
aiale et surget corpus spirituale. praeceps
et non natura. Si longa et salubris vi-
ta. ibi sana est eternitas. et eterna san-
itas. qui iusti in perpetuum vivent. et salus se-
storum a domino. Si sacra. sattabimur
cum apparuerit gloria dei. Si ebrie-
tas. inebriabunt ab ubertate domus
eius. Si melodia. ibi angelorum coegeri co-
cimunt sine fine deo. Si quilibet non im-
munda sed munda voluptas. torrente vo-
luptatis sue porabit eos deus nos. Si sa-
pietia. ipsa dei sapientia ostendet se ipsam. Si
amicitia. diligenter deum plus quam seipsum et
inuenientem seipsum. et de illis plus quam illi
seipsum. Si peccatum. oib[us] illi erit una
voluntas. qui nulla ibi erit nisi deus volun-
tas. Si praecepta. oportentes erunt sue volu-
ntatis ut deus sine. Nam sicut poterit deus
quod voleret per seipsum. ita poterit illi quod
voluerit per illum. Quia sic illi non aliud vo-
lent quam quod ille. Ita ille voleret quod illi
voluerit. et quod ille voleret non poterit non
esse. Si honor et dignitas. de seruos bo-
nos et fidèles supra bona multa consti-
tuunt. immo filii dei et discipulorum erunt
et ubi erit filius eius. ibi erunt et illi heredes
quidecumque dei. coheredes autem christi. Si
vera securitas. certi ita erunt ut nulla
tentus ista. vel potius illud bonum habent
defuturum sciant. Interrogata in qua
ita si capere possunt tantum gaudi-
um famam de causa beatitudine ipsa.

Sicut talis fons patet

Precepti

Tertia dos anime e-
prehensio. put oppo-
vie. Spes em est in via expe-
ture beatitudinis. Et spes q
fligit anima. De q.i. Con-
q bl q in stadio currut. oes qd ei-
runt. Hynus accipit braulii. si
tevi comprehendatis. Sz in par-
desinet. et certitudo et secu-
citate perpetua dabis p de-
eentiam q ansine illab er.
te dicit Ansel.li.de silentiu-
ritas oes alias ptes bntudinis confir-
mat. nec haberi possunt pfecte sine il-
la. In hac aut vista nihil securu extat
totaliter. sub eodem em tge paup ex di-
uite moriens ex viuo pote existere. In
futuro aut bonus quisq d voluerit ha-
bebit. et nihil ex eo se amissuram time-
bit. hec ille. Dia p dlecta gaudia et sun-
gula videbit se habere bram anima. et ex-
istis quo ad infinitum qdantim surget
in ea gaudiu. De q Ansel.ibid sic di-
cit. Quid queso maius gaudiu cogi-
tari possit q ex istis compaciu preta-
ctis. Gaudiu em erit et intus et extra.
gaudiu sursum atq deo rsum. gaudiu
circu circa et ubiq gaudiu plenu. hec
de Ansel. Dn ibid li. prosol.ca. vlt-
oratice sic cocludit. Dns meus et de-
mens. spes mea et gaudiu cordis mei.
dic aie me si hoc est gaudiu de q no-
bis dicas p filiu tuu. Petiter accipiet
vt gaudiu vestru sit plenu. Inueni n
q gaudiu quoddam plenu et plusq ple-
num. Pleno quidem corde. plena men-
te. plena anima. pleno toto boie. Ne
ergo totu illud gaudium intrabit in
gaudetates. Et toti gaudetates intrabunt
in gaudiu. vtq tantu gaudebut qui
amabunt. tantu amabunt. quantum
cognoscant. quantum te cognoscet do-
mine tunc quantum te amabunt. Cer-
te nec oculus vidit. nec auris audiuit
nec in cor hominis ascedit in hacysta

François de Salignac
écrivain et théologien
pressur à l'abbaye de
Thony kobé, en
ccccccxvi. fl. 111.

Et.c. xv. Quod
erit. et quod illi non erit.
et quod eram bona
lus videt nec
homini vagari.
me et cor
sunt omnia vobis
pulcritudo. ful
velocitas aut
l

Primū peccati. Esa. lxx. Peccata via
diviserunt inter vos et deum. Hec impe
diunt ne deus videat et cognoscat de
lectabiliter. et est medium impiorum.
Secundū medium sunt creature. Ap. p.
Invisibilia dei a creatura mudi per ea
que facta sunt intellectus conspicuntur. sem
piterna quoque virtus eius ac distinctas
et est medium phorum. Tertiū figure. illud
medium fuit patriarcharum et prophetarum.
Vñ. i. Cor. x. Dia in figura cōtrah
gebant illis. Quarum scripture. de qua
ps. Declaratio simonii tuorum illuminar
et intellectum dat parvulis. et hoc est in
dīū theologorū. Quintū est fidelis. I
Apoc. ii. Fidelis vīsc ad mori
et dabo eis sōnā vīte. et illud est
fidelis. et in speculo. et en
et similitudine. et in pa
dio specie et similitudine
eius se ipso. quod inersus es
bit vice similitudinis. et e
mus et quod videmus. ut sic
ti animi. sicut iam lux oculo
et vīnum pani intinquo. Vñ. i.
Nidem nūc p. ea. ecclīa et in
te. tunc autē sa
dos est dilectio. caritatis habitur
tunc in summa sui pfectione p̄sistet
Id et minor fīm et in via quis mei
Hec caritas sola est. de qua. j. C
xiiij. dicitur. Et caritas nūc excedit.
charitas amplectabit in finitū bonū
ne medico impossibilitate. quod in via per me
et in secura deū dilexit. De qua ch.
Basel. li. psolo. ca. xxiiij. sie
ta nūc anima mea et erige rota
tmū et cogita quantum potes
enī sit illud bonū. Si em
delectabilita sum. cogita
erabile sit illud bonū. et
dītate omnium bonorum. et
creatis sumus exprimere
eo differt creator a cr
na est ipsa creata q̄z b